

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Homilia V. Vbi erat impetus spiritus, illuc gradiebantur, nec revertebantur
cum ambularent. Et similitudo animalium, & aspectus eorum quasi
carbonum ignis ardentium, & quasi aspectus lampadarum. Hæc ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74915)

quid foris reprehensibiliter admittat, tuis contentus est, aliena non diripit, sed tamen in corde odium fortasse contra proximum servat. Et cum scriptum sit: *Qui odit fratrem suum, homicida est*: considerat quam sit mundus foris in opere, & non perpendit quam sit crudelis in mente. Quid iste nisi sibi metipsum absens est, qui in cordis sui tenebris ambulat, & ignorat? Alius jam aliena non diripit, jam corpus ab immunditia custodit, jam mente pura proximum diligit, & malorum praeceptorum conscientiam laments se in precibus afficit: sed finita prece, laeta de quibus in hoc mundo gaudeat, requirit, & temporalibus gaudiis negligentem animum demittit, nec curat ne in eo lacrymarum mensuram immoderata gaudia transeant: fitque ut bonum nimis ridendo perdat, quod plangendo lucratus est. Hic itaque coram facie sua non ambulat, quia damna quae patitur, conspiciere recusat. Scriptum quippe est: *Cor sapientium ubi tristitia est, & cor stultorum ubi letitia.* In cunctis ergo quae agimus, diligenter nosmetipsos conspiciere interius exteriusque debemus, ut pennata animalia sequentes, nobismetipsis praesentes simus, & coram facie nostra semper ambulemus, habentes adiutorem unicum Patris Jesum Christum Dominum nostrum, qui cum eo vivit & regnat in unitate Spiritus sancti, per omnia saecula saeculorum, Amen.

HOMILIA V.

Ezech. 1.
vers. 12.

Vbi erat impetus spiritus, illuc gradiebantur, nec revertebantur cum ambularent. Et similitudo animalium, & aspectus eorum quasi carbonum ignis ardentium, & quasi aspectus lampadarum. Hac erat visio discurrens in medio animalium, splendor ignis, & de igne fulgur egrediens. Et animalia ibant & revertebantur in similitudinem fulguris coruscantis.

QUAM mira est profunditas eloquiorum Dei libet huic intendere, libet ejus intima, gratia duce, penetrare. Hanc quoties intelligendo discimus, quid aliud quam silvarum opacitatem ingredimur, ut in ejus refrigerio ab hujus saeculi aestibus abscondamur? Ibi viridissimas sententiarum herbas legendo carpinus, tractando ruminamus. In ea locutione quae ad vos, fratres charissimi, nudius tertius facta est, qualiter ostensa animalia vel Redemptorem nostrum, vel quatuor ejus Evangelistas, atque perfectos omnes significent, dictum est. Quorum videlicet animalium adhuc subtilius virtus exprimitur, ut ad eorum imitationem nos quoque infirmi & despicabiles, in quantum Domino largiente possumus, extendamur. Ecce enim dicitur: *Vbi erat impetus spiritus, illuc gradiebantur.* In electis & reprobis diversi sunt impetus. In electis videlicet impetus spiritus, in reprobis impetus carnis. Impetus quippe carnis ad odium, ad elationem, ad immunditiam, ad rapinam, ad exteriorem gloriam, ad crudelitatem, ad perfidiam, ad desperationem, ad iram, ad jurgia, ad voluptates animum impellit. Impetus vero spiritus ad charitatem, ad humilitatem, ad continentiam, ad largitatem misericordiae, ad interiorem profectum, ad pietatis opera, ad aeternorum fidem, ad spem sequentis gaudij, ad patientiam, ad pacem, ad considerationem vitae immortalis, ad lacrymas mentem pertrahit. Unde necesse est ut magna semper cura considerare debeamus in omne quod agimus, qui nos impetus ducat; utrum nostra cogitatio per impetum carnis, an per impetum spiritus impellatur. Amare enim terrena, temporalia aeternis praepone, exteriora bona non

ad usum necessarium habere, sed ad voluptatem concupiscere, ultionem de inimico quaerere, de aemuli casu gaudere, impetus carnis est. At contra, amare caelestia, contemnere terrena, non ad fructum voluptatis transitoria, sed ad usum necessitatis quaerere, de inimici morte tribulari, impetus spiritus est. Et quia perfecti quique in istis se semper virtutibus exercent, recte nunc de sanctis animalibus dicitur: *Vbi erat impetus spiritus, illuc gradiebantur.* Sed sciendum nobis est, quod plerumque impetus carnis se sub velamine spiritualis impetus palliat, & quod carnaliter facit, mentitur sibi ipsa cogitatio, quia hoc spiritualiter faciat. Nam saepe quis iracundiae stimulis victus, contra delinquentes zelo ulciscendae justitiae plus quam necesse est inflammatur, & justitiae limitem in ultione necesse est infrazit, quod se agere juste suspicatur. Impetus igitur carnis huic sub specie spiritus velatus est, quando hoc quod juste agi creditur, sub discretionis moderamine non tenetur. Et saepe alius nimis mansuetudini studens, subjectorum vitia aspiciat, atque haec per fervorem zeli corrigere recusat, quae in eis crudeliter non corrigendo multiplicat: fitque ut ejus lenitas & sibi sit & subjectis inimica, qui torporem mentis suae quia patientiam deputat, per carnis spiritum ab impetu spiritus elongat. Prima ergo nos cogitatio in inquisitionem nostri cordis debet excutere, ne ad quaedam quae agimus, per apertum carnis impetum ducamur: ne pravis cogitationibus animus seductus, mala esse cognoscat, & tamen faciat. Secunda vero nos cura debet vigilantes redere, ne se impetus carnis quasi sub impetu spiritus latenter subjiciat, & culpas quas agimus, nobis virtutes fingat. Sciendum vero est, quia graviores culpa sunt, quae superducta specie virtutes imitantur; quia illae in aperto cognitae, animum in confusione dejiciunt, atque ad poenitentiam trahunt: istae vero non solum in poenitentiam non humiliant, sed etiam mentem operantis elevat, dum virtutes putantur. Hoc autem quod de sanctis animalibus dictum superius fuerat, ut altius confirmetur, iterum replicatur: *Non revertebantur cum ambularent.* quia electi quique sic ad bona tendunt, ut ad mala perpetranda non redeant. *Qui enim perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.* Et sicut per Salomonem dicitur: *Iussorum semina quasi lux splendens procedit, & crescit usque ad perfectum diem.* In eorum namque animis bonum desiderium atque intellectus lucis intimae jam pars dici est: sed quia usque ad finem vitae in virtute proficiunt, ad perfectum diem tunc veniunt, quando ad regna caelestia perducti, in ea luce quam desiderant, jam minus aliquid non habebunt. Sequitur: *Et similitudo animalium, & aspectus eorum quasi carbonum ignis ardentium, & quasi aspectus lampadarum.* Aspectus animalium carbonibus ignis ardentibus atque lampadibus comparatur. Quisquis enim carbonem tangit, incenditur; quia qui sancto viro adheret, ex ejus assiduitate visionis, usu locutionis, exemplo operis accipit ut accendatur in amorem veritatis, peccatorum suorum tenebras fugiat, in desiderio lucis exardescat, & jam per verum amorem ardeat, qui prius in iniquitate tantum mortuus, quantum frigidus jacebat. Lampades vero lucem suam longius spargunt, & cum in alio loco sint, in alio resplendent. Qui enim spiritu prophetiae, verbo doctrinae, miraculorum pollet gratia, hujus opinio longe lateque ut lampas lucet: & quique bona ejus audiunt, quia per haec ad amorem caelestium surgunt, in eo quod se per bona opera exhibent, quasi ex lampadis lumine resplendent. Quia ergo sancti viri quosdam juxta se positos quasi tangendo ad amorem patriae caelestis accendunt, carbones sunt. Quia vero quibusdam longe positis lucent, eorum itinere, ne in peccati tenebras corruant, lampades

1. 1047. 3.

Ezech. 7. 4.

GREGORII
III
TOM. IDe pan.
dist. 2. c.
Non revertantur.
Matt. 10. 6
Prov. 4. 6

funt. Hoc verò inter carbones & lampades distat, A quòd carbones ardent quidem, sed ejus loci in quo jacuerint, tenebras non expellunt: lampades autem, quia magno flammam lumine resplendent, diffusas circumquaque tenebras effugant. Qua ex re notandum est, quia sunt plerique sanctorum ita simplices & occulti, seseque in locis minoribus sub magno silentio contegentes, ut vix eorum vita ab aliis possit agnosci. Quid itaque isti nisi carbones sunt? Qui etsi per fervorem spiritus ardorem habent, tamen exempli flammam non habent. Nec in alienis cordibus tenebras peccatorum vincunt, quia vitam suam omnino sciri refugiunt. Sibimetipsis quidem accensum sunt, sed aliis in exemplo luminis non sunt. Hi autem qui & exempla virtutum prærogant, & lumen boni operis per vitam & verbum* errantibus demonstrant, jure lampades appellantur: quia & per ardorem desiderij, & per flammam verbi, à peccatorum cordibus erroris tenebras expellunt. Qui igitur in occulto bene vivit, sed alieno profectui minimè proficit, carbo est. Qui verò in imitatione sanctitatis positus, lumen ex se recitadinis multis demonstrat, lampas est: quia & sibi ardet, & aliis lucet. Sequitur: [*Et hæc erat visio discurrens in medio animalium. splendor ignis, & de igne fulgur egrediens.*] In medio animalium discurrens ignis videtur, quia nisi ab igne veritatis pennata illa animalia calorem susciperent, ipsa in carbonum atque lampadarum similitudinem non arderent. Ignis enim nomine sanctus Spiritus significari solet. De quo in Evangelio Dominus dicit: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi ut accendantur?* Cùm enim carnalis mens spiritum sanctum accipit, spiritali amore succensa malum plangit quod fecit. Et terra ardet, quando accusante se conscientia cor peccatoris uritur, atque in dolore penitentiae crematur. Hinc rursus scriptum est: *Deus tuus ignis consumens est.* Quia enim mentem quam repleverit, eam à peccatorum rubigine mundam reddit, creator noster & ignis dicitur, & consumens. Sanctus ergo Spiritus in medio animalium splendor ignis, & de igne fulgur egrediens dicitur, quia universam Ecclesiam replens, in electorum cordibus ex seipso flammam amoris projicit, ut coruscum more per terrorem feriat, & ad amorem suum corda torpentia accendat. Sed quia Spiritus sanctus Deus ante sæcula Patri est & Filio coæternus, quærendum nobis est cur discurrere dicatur. Omnis etenim qui discurret, accedit ad locum in quo non fuit, & eum deserit in quo fuit. Quia igitur ratione discurrere spiritum dicamus, dum cuncta intra ipsum sunt, & locus nusquam sit ubi non sit? Sicut scriptum est: *Spiritus Domini replevit orbem terrarum.* Et tamen cùm laus sapientiæ describeretur, adjunctum est: *Est enim in illa spiritus intellectus, spiritus unicus, multiplex, subtilis, mobilis.* Et paulò post: *Humanus, stabilis.* In quibus rursus verbis magna nobis quæstio oritur, cur iste spiritus qui implet omnia, simul mobilis & stabilis dicatur. Sed si ad usum consuetudinis humanæ recurrimus, sensum citius loquentis invenimus. Homo quippe, quia in ea regione in qua est, ubique discurret, proculdubio ubique obviam venit, & repente ubi non creditur, invenitur. Omnipotens ergo Spiritus ut ubique præsentia signaretur, simul & mobilis & stabilis dicitur. Scabilis, quia per naturam omnia continet: mobilis autem dicitur, quia ubique etiam nescientibus occurrit. Tenens ergo omnia, stabilis; præsentem se omnibus exhibens, mobilis appellatur. Splendor ergo ignis, & de igne fulgur egrediens inter pennata animalia discurret: quia Spiritus sanctus simul singulis atque omnibus præsto fit, & incendit quos contigerit, & illuminat quos incendit: ut post frigus pristinum accensi ardeant, & per ignem amoris quem acceperint, flammam exemplorum reddant.

Fulgur quippe de hoc ingrediens torpentes mentes percutit, casque percutiendo excitat & inflammat, ut post amorem illius ardentem pariter & lucentes currant. Unde aliàs scriptum est: *Thronus ejus flamma ignis, rotæ ejus ignis accensus.* Hi enim qui animarum custodes sunt, & pascendi gregis onera susceperunt, mutare loca minimè permittuntur. Sed quia uno in loco positi, divinitatis in se præsentiam portant & ardent, thronus Dei flamma ignis dicitur. Hi autem qui amore Domini in prædicatione discurrunt, rotæ ejus ignis ardens sunt: quia cùm ex ejus desiderio per varia loca discurrunt, unde ipsi ardent, & alios accendunt. Potest tamen discursus atque mobilitas Spiritus requisitione alterius considerationis intelligi. In sanctorum quippe cordibus juxta quasdam virtutes semper permanet, juxta quasdam verò recessurus venit, & venturus recedit. In fide etenim, spe, atque charitate, & in bonis aliis, sine quibus ad caelestem patriam non potest veniri, sicut est humilitas, castitas, justitia, atque misericordia, perfectorum corda non deserit. In prophetiæ verò virtute, doctrinæ facundia, miraculorum exhibitione, electis suis aliquando adest, aliquando se subtrahit. Adest ut eleventur, & semetipsum subtrahit ut humilietur. Adest, ut eos ostensa virtute glorificet: recedit, ut semetipsum subtrahat, ut cognoscant. Adest, ut ostendat quid per ipsum sint: recedit, ut patefaciat, qui vel quales remaneant sine ipso. In his itaque virtutibus sine quibus ad vitam minimè pervenitur, sanctus Spiritus in electorum suorum cordibus permanet: unde rectè stabilis esse perhibetur. In his verò per quas sanctitatis virtus ostenditur, aliquando misericorditer præsto est, & aliquando misericorditer recedit. Discurrens ergo & mobilis Spiritus dicitur, quia in signis atque virtutibus juxta uniuscujusque votum continuè non habetur. Bene autem inter sancta animalia discurrere perhibetur. Discursus quippe ad celeritatem pertinet. Inter perfectos autem discurret spiritus, quia etsi ab eorum corde ad momentum recesserit, citius redit. Sequitur: [*Et animalia ibant, & revertentur in similitudinem fulguris coruscantis.*] Cùm superius dictum sit: [*Non revertentur cum ambularent,*] qua ratione nunc dicitur: [*Animalia ibant & revertentur?*] Valde sibi hæc videntur esse contraria, quia *ibant & non revertentur: & ibant & revertentur.* Sed qualiter intelligendum sit, citius agnoscimus, si duas vitas, activam scilicet & contemplativam sollicitè discernamus. In una enim fixi permanere possumus, in altera autem intentam mentem tenere nullo modo valemus. Cùm enim torporem nostrum relinquimus, nosque ipsos ad bonæ operationis studium excitamus, quòd alibi nisi ad debemus: quia qui post illam ad torporem negligentiam, ad pravitatis nequitiâ quas reliquerat, redit, esse sine dubio caeleste animal nescit. Cùm verò ab activa vita ad contemplativam surgimus, quia diu mens stare in contemplatione non valet, sed omne quod de æternitate per speculum & in ænigmate conspiciat, quasi fortim hoc & per transitum videt, ipsa sua infirmitate ab immensitate tantæ celsitudinis animus repulsus, in semetipso relabitur. Et necesse est ut ad activam redeat, seque ipsum continuè in usu bonæ operationis exerceat: ut cùm mens surgere ad contemplanda caelestia non valet, quæque potest bona agere non recuset. Sicque fit, ut ipsis suis bonis actibus ad superiora rursus in contemplationem furgat, & amoris partem de pabulo contemplatæ veritatis accipiat. In qua quia diu se tenere ipsa corruptionis infirmitas non potest, ad bona rursus opera rediens, suavitatis Dei memoriâ pacitur, & foris piis actibus, intus verò sanctis desiderijs nutritur. Hinc etenim de perfectis viris post contemplationem suam redeuntibus

De pen.
dist. 2. c. 10.
est. Mag.
sent. lib. 3.
dist. 31.

* al. itine-
rarius

Luc. 12. f

Deut. 4. d

Sap. 1. a

Sap. 7. c

E

dicitur: *Memoriam suavitatis tuæ eruit abunt.* Dulcedinem quippe suavitatis intimæ, quia utcumque possunt, velut quodam ex corusco, prægustando tangere, ejus memoriam student recolendo semper & loquendo eructare. Unde & apertè nos Pfalmista admonet, dicens: *Lux orta est iusto, & rectis corde lætitia. Letamini iusti in Domino, & confitemini memoria sanctitatis ejus.* Qui rursum ait: *Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine!* Quæ videlicet quàm magna esset, nullo modo cognosceret, nisi hanc aliquatenus contemplando gustasset. Hinc iterum dicit: *Ego dixi in ecclasiis meis, projectus sum à vultu oculorum tuorum.* Nisi enim in mentis excessu sublevatus, dulcedinem suavitatis æternæ cognovisset, in hoc adhuc mundo retentus non discerneret quàm longè projectus jaceret. Ostensa ergo animalia vadunt & non revertuntur, atque vadunt & redeunt; quia sancti viri & ab activa vita quam apprehenderunt, ad iniquitates non recurunt; & à contemplativa quam tenere jugiter non possunt, in activam relabuntur. Sicut enim dictum est, ipso infirmitatis suæ pondere devicti, ad semetipsos repulsi redeunt, ut euntes discant quid desiderent, & revertentes, ubi jaceant, sciant. Euntes intelligant ubi nondum sint, revertentes quid sint. Sed qualiter hæc sancta animalia redeant, demonstratur cùm subditur: *[In similitudinem fulguris coruscantis.]* Bene autem reverentia animalia coruscanti fulguri comparantur; quia sancti viri cùm ad superna contemplanda evolant, cùm primitias sui spiritus in cælestis patriæ amore ligant, sed gravati humanæ conversationis pondere ad semetipsos redeunt; bona cælestia quæ saltem per speculum contemplari poterunt, fratribus denunciant, eorumque animos in amorem intimæ claritatis accendunt, quam nec videre sicut est, nec loqui prævalent sicut viderunt. Loquentes autem verbis suis corda audientium feriunt & incendunt. Quasi ergo fulgur coruscans redeunt, qui cùm cælestia loquuntur, quia per eos supernum lumen intermicat, ad amorem cælestis patriæ mentes audientium inflammant. More itaque coruscantis fulguris cùm loquendo percutiunt, igne spiritualis desiderij spargunt. Alio quoque modo sancta animalia vadunt & redeunt. Vadunt enim cùm ad insinuandam cælestis doni gratiam, in prædicationem mittuntur, atque ut ad fidem trahant, miram coram infidelibus faciunt: sed redeunt, quia hæc omnipotentis Domini virtuti tribuentes, sibimetipsis quæ fecerint, non adscribunt. Cùm enim stupenda faciunt, fulgur sunt: quia corda intuentium concutiunt, terrent, illuminant, & accendunt. Unde scriptum est: *In lumine jacula tua ibunt, in splendore fulguris armorum tuorum.* Jacula Domini sunt verba sanctorum, quæ corda peccantium feriunt. Sed ista jacula habent arma. Scitis fratres, quia præliatores viri jacula mittunt, armis verò muniuntur. Dum ergo verbis addunt miracula, quasi armis se muniunt, ne ipsi feriantur. *In lumine jacula tua ibunt,* quia in aperto exeunt verba Dei. Sed quia comitari debent sententias doctorum, facta miraculorum, rectè subjungitur: *In splendore fulguris armorum tuorum:* quia dum addunt eis arma miraculorum, mentes persequentium fulgurant, ut eos persequi non præsumant. Hæc itaque animalia vadunt & revertuntur in similitudinem fulguris coruscantis: quia postquam mira sancti inter homines faciunt, postquam corda audientium sparso lumine incendunt, ad dandam auctori suo gloriam redeunt, ut illi laudem reddant per quem se posse talia sciunt. Sic Petrus, quum sanato homine qui claudus ex utero matris fuerat, signum fecit quod omnes qui cognoscerent, valde mirarentur, dixit: *Quid miramini in hoc, aut nos quid invenimini, quasi nostra virtute aut potestate fecerimus hunc ambulare? Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Jacob, Deus pa-*

A *trum nostrorum glorificavit filium suum Iesum.* Et paulò post: *In facie nominis ejus hunc quem videtis & nobis, confirmavit nomen ejus.* Signum quippe faciens, intuentium oculos miraculi lumine perstrinxit; sed humilitatem custodiens, & laudem auctori reddens, quasi unde venerat rediit, quia lux fulguris unde fuerit ostendit. Sancta itaque animalia cùm ad signa operanda veniunt, & cùm ad reddendam auctori suo gloriam intus apud semetipsa redeunt, fulgur sunt: quia & ostendendo miracula, & exempla humilitatis præbendo, mentes intuentium feriunt & incendunt. In omne autem quod faciunt, idcirco semper ad laudem creatoris redeunt, ut in ea virtute quam accipiunt, vera stabilitate persistant. Nam si quid sibi tribuerent, in hoc quod acceptant, stare non possent. Unde bene etiam per Salomonem dicitur: *Ad locum, de quo exeunt flumina, revertuntur ut iterum fluant.* Sive enim in virtutibus, seu in doctrina, quid aliud sunt sancti viri, quàm flumina, quæ terram cordis carnalium aridam rigant? Sed sive in operatione quam faciunt, seu in doctrinæ verbis, citius siccaerent, nisi per intentionem cordis semper sollicitè ad locum, de quo exeunt, redirent. Si enim introitus ad cor non redeant, ac sese in amore conditoris desideriorum vinculis non adstringant, & manus ab eo quod agebat deficit, & lingua ab eo quod loquebatur, arefcit. Sed intus semper per amorem redeunt, & hoc quod in publico operantes atque loquentes fundunt, in secreto suo de fonte amoris hauriunt. Amando enim discunt, quod docendo profertur. Ad locum ergo, de quo exeunt, flumina revertuntur ut iterum fluant: quia aqua sapientiæ inde semper hauritur unde oritur, ne cùm cucurrerit, exsiccet. Per omne ergo quod agimus, ad fontem veri luminis sollicitè mente redeamus. Reddamus creatori nostro gratias de bonis quæ accepimus, eique cum Isaia propheta suppliciter dicamus: *Omnia opera nostra operatus es nobis.* Bona enim nostra, ejus sunt opera, cujus visceribus non sufficit ut nos erigeret, nisi & semetipsum pro nobis inclinaret. Si enim coæternus Patri Deus ante sæcula non fieret homo in tempore, quando homo temporalis saperet æterna? Descensio ergo veritatis, ascensio facta est humanitatis nostræ. Demus ei gloriam, demus laudem, qui vivit cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum, Amen.

HOMILIA VI.

Cumque assicerem animalia, apparuit rota una super terram juxta animalia, habens quatuor facies. Et aspectus rotarum, & opus earum quasi visio maris: & una similitudo ipsarum quatuor: & aspectus earum & opera, quasi si sit rota in medio rota. Per quatuor partes earum euntes ibant, & non revertebantur cum ambularent. Statura quoque erat rotis, & altitudo, & horribilis aspectus.

Tenebrosa aqua in nubibus aeris: quia obscura est scientia in prophetis. Sed Salomonis voce attestante didicimus: *Gloria regum, calare verbum: & gloria Dei est investigare sermonem: quia & honor est hominum, eorum secreta abscondere, & gloria Dei est, mysteria sermonis ejus aperire.* Ipsa autem per se Veritas discipulis dicit: *Qua dico vobis in tenebris, dicite in lumine;* id est, apertè exponite quæ in allegoriarum obscuritatibus auditis. Magnæ verò utilitatis est ipsa obscuritas eloquiorum Dei, quia exercet sensum ut fatigatione dilaretur, & exercitatus capiat, quod capere non posset otiosus.

* al. corrunt.

Habac. 3. b

ad. 3.

* al. pictate.

cc.